

SITUAȚIA SOCIAL-POLITICĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA: REALITĂȚI ȘI PERSPECTIVE

Autor:

Corneliu Ciurea

Expert Independent

Introducere

Ciocnirea dintre Rusia și Occident a dus și la o confruntare directă între noul guvern al Moldovei creat la mijlocul lunii ianuarie 2016 de către o majoritate parlamentară încropită de Partidul Democrat (PDM), pe de o parte, și o opoziție eterogenă, compusă din câteva formațiuni politice de dreapta aflate în proces de constituire - Platforma DA, PAS și două formațiuni politice de stânga - una parlamentară - Partidul Socialiștilor condus de Igor Dodon, și una non-parlamentară „Partidul nostru”, avându-l în frunte pe primarul municipiului Bălți, Renato Usatii, pe de altă parte.

Ambele alianțe politice au apărut ca urmare a tentativei soldate cu succes a Partidului Democrat de a forma o majoritate parlamentară prin eliminarea partenerului tradițional PLDM: la 20 ianuarie 2016, 57 din cei 101 de membri ai parlamentului au votat în favoarea cabinetului Pavel Filip. Noul prim-ministru este un membru al Partidului Democrat și un asociat apropiat al lui Vlad Plahotniuc - un politician moldovean bine cunoscut și om de afaceri controversat.

Crearea noului guvern a dat motiv opoziției să critice caracterul pretins corupt al noii guvernări dar și faptul că noul Guvern ar fi condus din umbră. În același timp, trebuie remarcat faptul că Vlad Plahotniuc a eșuat în a obține mandatul de prim-ministru, deoarece Președintele Moldovei Nicolae Timofti a respins candidatura lui. Din această cauză, candidatura lui Pavel Filip a fost una de avarie. Majoritatea parlamentară nou formată este extrem de neuniformă, incluzându-i pe democrați și liberali, două grupuri de deputați desprinși de la PCRM și PLDM dar și câțiva deputați neafiliați.

Mișcarea de protest care a apărut în contextul votului din Parlament la 20 ianuarie reflectă și ea o diversitate de tendințe politice contradictorii și ale căror poziții geopolitice se anulează reciproc. Pe de o parte, mișcarea de protest include două partide pro-ruse:

Partidul Socialiștilor și Partidul Nostru. În pofida concurenței acerbe dintre ele pentru alegătorii pro-ruși din Moldova dar și pentru fostul electorat al Partidului Comuniștilor din Republica Moldova, aceste două formațiuni întreprind ocazional acțiuni concentrate pentru a scăpa de inamicul lor declarat - Partidul Democrat și Vlad Plahotniuc.

Pe de altă parte, opoziția de dreapta este reprezentată de Partidul Platforma Demnitate și Adevăr condus de Andrei Năstase și de Partidul Acțiune și Solidaritate a lui Maia Sandu. Apariția acestor partide noi în afara Parlamentului este destinată unificării electoratului de dreapta, dezorientat de arestarea lui Vlad Filat și deriva PLDM. Cererea principală a acestor mișcări de opoziție vizează dizolvarea parlamentului și stabilirea datei alegerilor anticipate deși lista de revendicări este cu mult mai cuprinzătoare. În același timp, puterea încearcă să satisfacă parțial majoritatea solicitărilor opoziției pentru a diminua din agresivitatea mulțimilor și pentru a reveni la ”politica normală” consumată în Parlament și nu în stradă.

Confruntarea politică actuală între guvern și opoziție are în vedere o contradicție fundamentală. Pe de o parte, guvernul insistă asupra necesității de a menține stabilitatea în țară și respinge cu fermitate ideea aplicării în Republica Moldova a unor scenarii de tip maidan, mai ales în condițiile unei crize economice profunde în curs de desfășurare și suspendării finanțării externe.

Din această cauză, partidele aflate la guvernare încearcă să consolideze poziția cabinetului Filip care a reușit deja să reducă prețurile la diverse bunuri și servicii, majorând în același timp salariile și pensiile. Aceste acțiuni au fost imediat catalogate de opoziție ca fiind populiste. Pe de altă parte, conducându-se după modelul revoluției ucrainene, opoziția insistă asupra priorității eliminării corupției și oligarhiei, întruchipate de o singură persoană, Vlad

Plahotniuc, a cărui vină pentru ruina sistemului bancar nu a fost până în prezent dovedită, iar cea pentru aplicarea unui control complet asupra sistemului judiciar pare să fie ceva mai bine argumentată. Prin solicitarea alegerilor anticipate, opoziția nu ia în considerare posibilele riscuri de destabilizare a situației în țară și lasă deschisă posibilitatea aplicării unui scenariu ucrainean în Moldova de dragul demontării „sistemului lui Plahotniuc.”

Din această cauză, puterea va recurge în continuare la 3 tipuri de strategii pentru a reuși să ocolească stâncile maidanului – va îndeplini ”creativ” (și selectiv) condițiile partenerilor occidentali fără a scăpa puterea din mâini, va face anumite concesii opoziției pentru a-i zdruncina argumentarea fără a recurge la alegeri anticipate și va promova o strategie de ”îmblânzire” în relația cu populația, recurgând la majorări de pensii și salarii și diminuări a tarifelor fără a fi deocamdată în stare să schimbe radical modelul de dezvoltare din Republica Moldova.

Astfel, guvernarea a intrat în dialog cu partenerii occidentali, înregistrând progrese în discuțiile cu FMI și UE în condițiile unui sprijin acordat de partenerii americani, fapt demonstrat de vizita unui grup de politicieni și miniștri moldoveni în SUA pe 3-4 mai. În același timp, o decizie importantă în relația cu opoziția a constituit-o hotărârea Curții Constituționale din 4 martie privind alegerea directă a Președintelui țării. Această decizie a demonstrat disponibilitatea guvernării de a accepta unele solicitări ale opoziției fără, însă, a da curs revendicării privind alegerile anticipate. În sfârșit, guvernul a redus tarifele la gaze, energie, a stabilit prețuri mai mici la unele medicamente și a indexat considerabil pensiile fără a ieși definitiv din criza existentă.

În realitate, situația este mult mai complexă, deoarece confruntarea are loc pe fundalul unor conflicte de interese majore dintre Occidentul

și Rusia. Politicienii occidentali și-au exprimat, în repetate rânduri în mod deschis sprijinul pentru cabinetul lui Pavel Filip. Președintele României Klaus Iohannis, ministrul german de externe Frank-Walter Steinmeier și asistentul secretarului de stat pentru afaceri europene și eurasiatice, Victoria Nuland, și-au declarat cu diverse ocazii susținerea, totuși condiționată, pentru noul guvern al Moldovei. Opoziția este într-o anumită măsură debusolată de acest sprijin întrucât consideră că occidentalii își trădează astfel principiile, pactizând cu oligarhia și corupții. În același timp, Rusia își manifestă simpatia pentru partidele de opoziție pro-ruse agreând soluția anticipată, având o poziție neutră față de actuala majoritate parlamentară.

Prin declarațiile politice făcute dar și prin promisiunea reluării acordării suportului financiar, Occidentul pare să fie un adept al continuării implementării reformelor în Moldova și preferă colaborarea cu noua guvernare. Tocmai din această cauză, Moscova este mult mai rezervată față de actuala guvernare și încurajează acțiunile întreprinse de partidele care îi exprimă interesele.

Acțiunile Guvernului Filip în perioada ianuarie-mai 2016

Acționând sub presiunea străzii, dar și a solicitărilor partenerilor externi, Guvernul Filip a trecut prin câteva etape de la momentul investirii Guvernului la 20 ianuarie 2016. Prima etapă este chiar momentul investirii și perioada imediat următoare, marcată de confruntări înverșunate cu opoziția. Cea de-a doua etapă se referă la perioada de stabilizare a situației economice, reluarea negocierilor cu partenerii de dezvoltare, numirea în funcții de răspundere a unor persoane noi. Pe parcursul acestei perioade Guvernul și-a asumat din nou angajamentele ce-i revin Moldovei în urma semnării în vara anului 2014 a Acordului de Asociere cu UE și a demarat negocierile cu FMI, fiind în așteptarea primei tranșe a creditului promis de România. Cea de-a treia perioadă

începe în luna mai-iunie 2016, ea având în vedere continuarea guvernării în condițiile intrării în campania electorală privind alegerile prezidențiale din octombrie 2016.

Prima perioadă a noii guvernări a fost însoțită de proteste virulente care au determinat acțiunile Cabinetului de Miniștri. Guvernul s-a aflat în situația de a se legitima în condițiile în care opoziția, prin intermediul Forumului Civic înainta ultimatumuri puterii. Forumul Civic, format din reprezentanții societății civile, protestatari, partide extraparlamentare și de opoziție, au prezentat pe 4 februarie o rezoluție înaintată guvernării, în vederea îndeplinirii revendicărilor conținute în document în termen de 30 de zile. Acest set de condiții erau înaintate în vederea pregătirii pentru desfășurarea unui scrutin parlamentar anticipat într-un cadru „democratic și echitabil”.¹

Printre condiții se regăseau modificarea cadrului legislativ în domeniul sistemului bancar și a Codului Penal în vederea eliminării riscurilor de fraudare în continuare a băncilor și a stopării spălării de bani; selectarea guvernatorului și a viceguvernatorilor BNM; adoptarea cadrului legislativ pentru avansarea reformelor în domeniul justiției și combaterii corupției; consolidarea instituțiilor de drept, de reglementare și control; limitarea concentrării proprietății mass-media prin modificarea Codului Audiovizualului; identificarea soluției pentru alegerea următorului Președinte de către întreg poporul, etc. Astfel, prima etapă a activității Guvernului a fost trasată de însăși opoziția, implicând o perioadă de o lună pentru îndeplinirea acestor condiții.

Vorbind retrospectiv, putem constata că în luna martie-aprilie au fost îndeplinite parțial majoritatea condițiilor opoziției. Pentru eficientizarea activităților anticorupție, precum și asigurării independenței judecătorilor,

¹ <http://unimedia.info/stiri/doc-rezolutia-inaintata-guvernarii-de-catre-forumul-civic--care-sunt-cele-noua-revendicari-108949.html>

procurorilor, precum și angajaților organelor anticorupție, au fost adoptate o serie de proiecte de acte legislative, perfectate cu sprijinul partenerilor de dezvoltare a Republicii Moldova, a societății civile, experților naționali și internaționali. În primul rând e vorba de adoptarea în comun cu Parlamentul a cadrului normativ nou ce reglementează activitatea Procuraturii, care prevede instituirea și funcționarea a două procuraturi specializate, conform modelului DNA și DIICOT din România, instituții care au demonstrat eficiența în lupta anticorupție și combaterea crimei organizate. În paralel, au fost adoptate la Guvern modificări ce încearcă să elimine influența politicului la numirea judecătorilor Curții Supreme de Justiție. În proces de adoptare finală în Parlament se află proiectele menite să consolideze capacitățile funcționale ale Comisiei Naționale de Integritate, așa-zisul pachet de legi cu privire la integritate.

De asemenea, pentru eficiență, au fost delimitate clar competențele de investigare a corupției mari și corupției mici. De marii corupți se va ocupa Procuratura Anticorupție, întărită și organizată conform modelului DNA. Din angajamentele asumate față de partenerii de dezvoltare a țării, inclusiv ce reies din Acordul de Asociere RM-UE, au fost introduse prevederi noi în Codul Penal, privind răspunderea pentru fraudele comise în gestionarea fondurilor externe, modificări ce vor face posibilă interacțiunea dintre organele de drept ale RM cu cele europene, OLAF (Agenția Europeană Antifraudă) și Curtea de Conturi Europeană.

În domeniul financiar bancar a fost numit Guvernatorul Băncii Naționale. De asemenea, pentru implementarea recomandărilor FMI și Băncii Mondiale pentru consolidarea stabilității financiare și îmbunătățirea guvernantei corporative a băncilor, supravegherii bancare, gestionării crizelor și ameliorării sistemului de garantare a depozitelor, Banca Națională a elaborat o strategie de intervenție cu elaborarea

unor propuneri de modificare a legislației, care a fost prezentată spre consultare FMI și BM. Astfel, a fost adoptat pachetului „financiar-bancar” prin care a fost consolidată independența Băncii Naționale, fortificată independența legală a personalului BNM și CNPF, creat depozitarul unic.

În domeniul mass media a fost resimțită în special activitatea Parlamentului. Proiectul de lege privind modificarea și completarea Codului audiovizualului a fost votat la 26 februarie 2016, în două lecturi, scopul amendamentelor fiind de a reduce monopolizarea mass-media. Prin acest proiect de lege se dorea reducerea numărului de licențe deținute de un proprietar media, de la 5 la 2.

Guvernarea a demarat mai multe acțiuni ale căror finalitate a fost reducerea unor tarife la câteva servicii importante. S-a diminuat cu peste 10% costul energiei electrice pentru cetățeni. Tarifele la gaze au fost și ele micșorate cu 10,9%. De asemenea, o preocupare a Guvernului a fost situația cetățenilor vulnerabili: de la 1 aprilie pensiile și alte prestații sociale au fost indexate cu aproximativ 10%; în plus, ca măsură pregătită în primele 100 de zile de activitate, salariul minim garantat în sectorul real a fost în creștere de la 1900 la 2100 lei, începând cu unu mai.

Aceste și alte acțiuni ale guvernării n-au convins în totalitate, deși intensitatea acțiunilor de protest a fost în continua scădere (înregistrând, totuși, și ocazionale sușuri, precum s-a întâmplat pe 24 aprilie). Pretențiile protestatarilor au fost rezumată în așa numita Declarație a societății civile, făcută în ajunul Comitetului de Asociere UE-RM făcută pe 17 mai 2016.²

Autorii declarației au constatat existența mai multor carențe și restanțe ale guvernării: 1) **în domeniul justiției** – ne suplینirea funcției vacante de judecător al Curții Constituționale;

² <http://www.jurnal.md/ro/politic/2016/5/17/declaratia-societatii-civile-in-ajunul-comitetului-de-asociere-ue-rm-guvernarea-restanta-la-toate-capitolele/>

solicitarea ca legislația conexă și legea cu privire la procuraturile specializate să fie adoptată până în iunie 2016; numirea Procurorului General și ajustarea legislației prin modificarea Constituției, 2) **combaterea corupției** – solicitarea ca puterea să adopte pachetul de legi cu privire la integritate cât de curând posibil și în forma în care a fost consultată cu societatea civilă și partenerii de dezvoltare; 3) **în domeniul drepturilor omului, alegerilor libere și libertății mass media** – menținerea în vigoare a fenomenului concentrării mass media în mâinile unor proprietari; desemnarea membrilor CEC în baza legislației curente, pe criterii politice și într-un mod netransparent 4) **în domeniul financiar** - tergiversarea în ceea ce privește transpunerea în legislația națională a Directivelor și Regulamentelor UE din domeniul financiar bancar (2 din 5); necesitatea adoptării unui set complex de măsuri (i) Consolidarea independenței Băncii Naționale a Moldovei; (ii) Fortificarea instrumentarului de monitorizare și supraveghere bancară, precum și de prevenire a crizelor în sectorul bancar; (iii) Sporirea transparenței privind beneficiarii finali ai acțiunilor bancare; (iv) Îmbunătățirea guvernantei corporative la majoritatea băncilor; (v) Dezvoltarea mecanismelor de responsabilizare a managerilor bancari; (vi) „De-offshorizarea” sectorului bancar; și (vii) Sporirea capacității băncilor de a absorbi pierderi.

Aceste solicitări și critici sânt totuși redactate într-un limbaj mai moderat semnalând parțial intenția societății civile de a comunica cu Guvernul prin intermediul recomandărilor și nu a ultimatumurilor. Deși, opoziția și societatea civilă este dispusă chiar să semnaleze și anumite realizări ale guvernării (precum dublarea eforturilor privind lichidarea restanțelor legate de implementarea Acordului de Asociere), totuși tonalitatea critică rămâne predominantă.

Opoziția politică a început să insiste cu preeminență pe o singură condiție – cea a alegerilor

anticipate – fapt ce relevă o graduală eliminare a revendicărilor de pe agenda politică prin îndeplinirea lor completă sau parțială. Datorită acestui fapt acțiunile de protest s-au diminuat ca amploare ceea ce înseamnă ca guvernarea și-a stabilizat situația și a intrat în plenitudinea exercițiului funcțiunii.

Potrivit reprezentanților Guvernului principalele realizări ale activității Cabinetului de Miniștri și Parlamentului în perioada recentă sânt următoarele:

- **Guvernul a reușit să stabilizeze economic Republica Moldova.** În ianuarie, exista riscul să nu fie plătite pensiile și salariile. În luna mai sunt luate deja unele măsuri de creștere a veniturilor oamenilor.
- **Guvernul condus de Pavel Filip a deblocat dialogul cu partenerii europeni.** A fost creată o Foaie de parcurs cu reforme prioritare, care este urmărită și implementată cu respectarea calendarului angajat.
- **Guvernul a reușit o serie de măsuri cu conținut social** (reducerea tarifelor la gaze, energie, prețuri mai mici la unele medicamente, indexarea pensiilor).
- **Există determinare în crearea unor condiții mai bune pentru mediul de afaceri.** De exemplu, a fost redusă lista actelor permissive cu 114 poziții, adică cu mai mult de un sfert din cele 416 depistate și a fost impus un moratoriu asupra controalelor Inspectoratului Fiscal și poliției economice.
- **Guvernul și Parlamentul au colaborat relativ bine,** iar acest lucru se constată în urma evaluării numărului de legi aprobate de comun acord.
- **Există deschidere pentru implementarea unor reforme importante pentru modernizarea**

statului – reducerea numărului de ministere, combaterea corupției, debirocratizare etc.³

În același timp, opoziția evidențiază în mod special lipsurile guvernării, accentuând reștațele și imixtiunile factorului politic. Astfel, sunt elucidate o serie de curențe pe care presa le-a reflectat pe larg:

- Lipsa unor progrese serioase în cazul investigării furtului bancar și refuzul instanțelor de a accepta desfășurarea unor ședințe publice de judecată în cazul Filat;
- Numirea în funcția de Președinte a Curții Supreme de Justiție a lui Mihai Poalelungi și boicotarea ședințelor Consiliului Suprem al Magistraturii în cadrul căreia a fost ales Președintele CSJ fără candidat alternativ;
- Suspendarea din funcție a unor persoane publice, în mod special, a Primarului de Taraclia, Serghei Filipov, în cazul căruia a existat și o reacție a Șefului Delegației UE în Republica Moldova, Pirkka Tapiola;
- Decizia CSM privind cercetarea penală a Judecătoarei Curții de Apel Chișinău, Domnica Manole, pentru decizia luată anterior de a obliga Comisia Electorală Centrală să organizeze referendumul republican de modificare a Constituției, inițiat de Platforma Demnitate și Adevăr/ În acest subiect a existat declarații ale Ambasadei SUA și a delegației UE;
- Întârzierea votării în lectura a doua în Parlament a pachetului de legi cu privire la integritate. Este vorba de proiectul Legii cu privire la Centrul Național de Integritate

³ <http://gov.md/ro/content/discursul-prim-ministrului-pavel-filip-la-prezentarea-raportului-pe-100-de-zile-de-mandat>

(CNI), proiectul Legii privind declararea averii și intereselor personale și proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Legea despre statutul deputatului în Parlament – art.2, 5, 7; Legea cu privire la Curtea Constituțională – 17, 19; ș.a.).

Relațiile dintre noua guvernare și partenerii de dezvoltare

Chiar din momentul depunerii jurământului, Guvernul Filip a confirmat ferma intenție de a avea relații cât mai strânse cu partenerii de dezvoltare. Prima vizită peste hotare a avut loc pe 26 ianuarie, având ca destinație Bucureștiul. În cadrul acestei vizite, Premierul a reiterat disponibilitatea echipei sale guvernamentale de a demonstra, prin acțiuni concrete, că este un guvern pro-european și care, sub conducerea sa, va urma doar această direcție. Discuțiile au vizat și valorificarea primei tranșe, în valoare de 60 de milioane de euro, din împrumutul acordat de România, după votul repetat al Parlamentului român și promulgarea memorandumului de către Președintele României, Klaus Iohannis.

În rezultatul acestei vizite, premierul României Dacian Cioloș a expediat pe adresa Premierului Filip o scrisoare care detaliază conținutul discuțiilor avute la București în data de 26 ianuarie 2016 în legătură cu acordul de împrumut dintre România și Republica Moldova. În această scrisoare erau expuse principalele acțiuni pe care Guvernul Moldovei urma să le întreprindă înainte de a obține prima tranșă din credit (60 de milioane de euro). Printre aceste condiții se numărau și 1) Prioritizarea clară a implementării Agendei de Asociere Uniunea Europeană -Republica Moldova, 2) Un proces transparent și credibil care să ducă la numirea neîntârziată a Guvernatorului Băncii Naționale, 3) stabilirea unei foi de parcurs (*roadmap*) pentru ajungerea la un acord cu FMI cât mai repede posibil, 4) Inițierea unui pachet legislativ pentru îmbunătățirea

mediului de afaceri, 5) fixarea unui calendar legislativ de corectare a vulnerabilităților din sistemul bancar, 6) Prezentarea unui plan de actualizare și aplicare a Strategiei de Reformare a Sectorului Justiției și a Strategiei Naționale Anticorupție, etc.⁴ În mare parte aceste condiții au fost îndeplinite dar prima tranșă din creditul românesc poate să vină probabil înainte de vizita FMI la Chișinău având mandatul de negociere a unui acord de țară.

Pavel Filip a reconfirmat la începutul lunii februarie într-o discuție oficială cu Șeful Delegației Uniunii Europene în Republica Moldova Pirkka Tapiola că implementarea Acordului de Asociere este în continuare prioritatea națională a Republicii Moldova, atât la nivel de politică internă, cât și externă. Totuși prima promisiune făcută de premier în cadrul Comisiei Guvernamentale pentru Integrare Europeană de a înlătura în termen de o lună reștațele existente în realizarea Planului Național de Acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere n-a putut fi îndeplinită.

La mijlocul lunii februarie 2016, sânt elaborate de către Consiliul UE o serie de concluzii cheie privind Republica Moldova. Prin intermediul acestor Concluzii, pe de o parte UE își reafirmă angajamentul în vederea consolidării asocierii politice și integrării economice cu Republica Moldova, iar pe de altă parte pentru prima dată într-un limbaj fără echivoc trasează o serie de condiționalități referitor la acțiunile prioritare pe termen scurt pe care trebuie să le întreprindă Guvernarea de la Chișinău. Printre cele mai importante condiții sunt: (a) depolitizarea instituțiilor de stat și reforma administrației publice; (b) combaterea corupției sistemice; (c) reforma sectorului financiar-bancar; (d) investigarea imparțială a fraudei bancare în

⁴ <http://gov.ro/ro/stiri/premierul-dacian-ciolo-a-trimis-astazi-omologului-sau-din-republica-moldova-pavel-filip-o-scrisoare-care-detaliaza-continutul-discutiilor-avute-la-bucure-ti-in-data-de-26-ianuarie-2016-in-legatura-cu-acordul-de-impurmut-dintre-romania-i-republica-moldova>

vederea recuperării fondurilor deturnate și aducerea tuturor celor responsabili în fața justiției; (e) consolidarea independenței și eficienței justiției; (f) asigurarea unui climat de afaceri și de investiții atractiv; (g) condiționarea reluării suportului direct bugetar al UE cu îndeplinirea condițiilor politice, financiare și macroeconomice pentru încheierea unui program cu FMI; (h) consolidarea cooperării cu societatea civilă și asigurarea libertății mass-media, inclusiv prin (i) limitarea concentrărilor dreptului de proprietate din sectorul mass-media.⁵ Un termen limită intermediar pentru evaluarea progresului în îndeplinirea condițiilor menționate mai sus urma să fie cea de-a II-a reuniune a Consiliului de Asociere RM-UE planificată pentru mijlocul lunii martie 2016.

În acest context, a fost elaborată în luna martie 2016 Foia de parcurs privind agenda de reforme prioritare cu termen de valabilitate până pe 31 iulie 2016. Acest document este menit să înlăture restanțele existente în ceea ce privește implementarea de către Republica Moldova a Acordului de Asociere. Printre priorități figurează măsuri de combatere a corupției, reformare a justiției și procuraturii, libertatea mass-media, reforma administrației publice și reluarea cooperării cu FMI – consolidarea independenței regulatorilor de pe piața financiar-bancară, investigarea fraudei bancare și sporirea transparenței și condițiilor investiționale. Un subiect aparte este și cooperarea cu societatea civilă prin asumarea de către Parlament și Guvern a angajamentelor de revizuire și setare a unor platforme eficiente și rezultative de dialog.⁶

Menționând importanța acestei foi de parcurs, societatea civilă a identificat și vulnerabilitățile ei: în opinia evaluatorilor de la IPRE, majoritatea acțiunilor ”sunt de caracter legislativ și în multe cazuri nu asigură

5 <http://www.infotag.md/politics-ro/220103/>

6 <http://www.parlament.md/LinkClick.aspx?fileticket=5YSPM9U2Q0Y%3D&tabid=90&language=ro-RO>

finalitate în realizarea condițiilor menționate în Concluziile Consiliului UE (din 15 februarie 2016). Mai mult ca atât, documentul conține puține acțiuni cu caracter de implementare, și în general nu se referă la un subiect important precum este depolitizarea instituțiilor de drept și regulatorii”.⁷

Până în prezent, au existat două evaluări oficiale a gradului de implementare a Acordului de Asociere de către Republica Moldova – deciziile Reuniunii Consiliul de Asociere RM-UE din 14 martie 2016 și deciziile celei de-a doua reuniuni a Comitetului Parlamentar de Asociere UE-Republica Moldova din 18 mai 2016. Prima evaluare a fost făcută în prima fază de stabilizare a guvernării și nu este foarte relevantă. Analizând comunicatul de presă publicat în rezultatul reuniunii Consiliului de Asociere RM-UE, observăm că acesta în mare parte repetă retorica Uniunii Europene menționată în Concluziile Consiliului UE din 15 februarie 2016, autoritățile Republicii Moldova fiind îndemnate să asigure cel puțin realizarea Foii de parcurs privind agenda de reforme prioritare în termenii fixați. Practic unicul domeniu unde UE a apreciat un oarecare progres a vizat aderarea Moldovei la Acordul multilateral al OMC privind achizițiile publice și la Convenția regională cu privire la regulile de origine preferențiale pan-euro-mediteraneene.⁸

Cea de-a doua evaluare este mult mai detaliată și cuprinde o serie de aprecieri dar și de rezerve. De exemplu, Comitetul Parlamentar salută axarea ”foii de parcurs” pe lupta împotriva corupției și reforma sistemului judiciar dar menționează și adoptarea unei legi de reformare a serviciului de urmărire penală ca și concluzia pozitivă a Curții Constituționale cu privire la inițiativa legislativă de a introduce modificările

7 http://ipre.md/wp-content/uploads/2016/04/Raport-IPRE-AA_III_28.04.2016-1.pdf

8 Comunicatul de Presă comun în urma celei de-a II-a reuniuni a Consiliului de Asociere RM-UE, <http://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2016/03/14-second-association-council-eu-moldova/>

referitoare la constituție. Comitetul regretă, totuși, neadaptarea bugetului și reiterează îngrijorările privind sectorul financiar-bancar al Republicii Moldova. Toate aceste evaluări sânt puse în relație cu termenul limită stabilită de Guvern pe 31 iulie 2016. În opinia noastră, doar atunci va putea fi făcută prima evaluare completă în măsură să stabilească eficiența guvernării în implementarea prevederilor Acordului de Asociere.

O altă evaluare importantă a fost făcută pe 27 mai de către experții Uniunii Europene care au evaluat structura și activitățile instituțiilor statului de drept din Republica Moldova⁹. Experții au propus ca instituțiile de drept din Republica Moldova să capete mai multă independență și să fie depolitizate. Totodată, experții au recomandat să fie elaborate cât mai curând o nouă Strategie de reformă a sectorului justiției, pentru că actuala expiră în 2016. O altă propunere este să fie încurajată activitatea Institutului de Justiție, care reprezintă instituția-cheie în asigurarea independenței sistemului judecătoresc. De asemenea, s-a recomandat excluderea posibilității de a obține mai multe mandate a unor categorii de judecători.

O dimensiune importantă a relațiilor externe ale noii guvernări ține de negocierile cu Fondul Monetar. Aceste discuții sânt cruciale întrucât de negocierile cu FMI depinde și reluarea finanțării din partea altor parteneri externi, în special a Comisiei Europene, BERD, BEI și României. Prima vizită a experților FMI a avut loc la sfârșitul lunii februarie. După o nouă rundă de întreveneri între oficialii moldoveni și experții FMI ce au avut loc la sfârșitul lunii mai, Guvernul Moldovei așteaptă sosirea la Chișinău în luna iunie a unei noi misiuni care va avea mandatul de a iniția negocierile pentru semnarea unui Acord de țară.

9 Ziarul Național, 11 iunie 2016, <http://www.ziarul-national.md/europenii-cu-degetul-pe-rana-institutiilor-de-drept-din-r-moldova-procuratura-anticoruptie-trebuie-sa-se-desparta-de-procuratura-general/>

În paralel, Guvernarea din Republica Moldova a încercat o ameliorare a relațiilor cu Rusia. Pe 4 aprilie, 2016 ministrul moldovean de externe Andrei Galbur a efectuat o vizită la Moscova, unde a purtat discuții cu omologul său rus Serghei Lavrov. Această vizită a fost precedată de vizita adjunctului lui Lavrov, Grigorii Karasin, la Chișinău. Partea moldoveană a declarat că Rusia rămâne un partener tradițional pentru Moldova și a confirmat interesul Chișinăului pentru eliminarea barierelor comerciale existente. Totodată, Andrei Galbur a repetat poziția Chișinăului privind nevoia retragerii trupelor ruse din Moldova ca și a reluării necondiționate a negocierilor în chestiunea transnistreană.

Concluzii

Instalarea noului guvern condus de Pavel Filip, la mijlocul lunii ianuarie, cu susținerea unei majorități parlamentare noi create de Partidul Democrat, a avut ca efect stabilizarea relativă a scenei politice din Moldova.

Guvernarea a inițiat un dialog activ cu partenerii occidentali, înregistrând anumite progrese în discuțiile cu FMI și UE, nu însă fără susținerea partenerilor americani. În același timp, aceasta a reușit practic să deposeze opoziția politică de o bună parte a agendei sale protestatate. O decizie importantă în relația cu opoziția a constituit-o hotărârea Curții Constituționale din 4 martie privind alegerea directă a Președintelui țării. Această decizie a demonstrat abilitatea guvernării de a prelua unele solicitări ale opoziției fără, însă, a da curs revendicării privind alegerile anticipate. În sfârșit, guvernul a redus tarifele la gaze, energie, a stabilit prețuri mai mici la unele medicamente și a indexat considerabil pensiile fără a ieși definitiv din criza existentă.

Totuși, riscurile unor noi destabilizări politice însă n-au fost eliminate. Pretențiile protestatarilor au fost rezumată în așa numita Declarație a societății civile, făcută în ajunul

Comitetului de Asocierie UE-RM făcută pe 17 mai 2016. Aceste solicitări și critici sânt, totuși, redactate într-un limbaj mai moderat semnalând parțial intenția societății civile de a comunica cu Guvernul prin intermediul recomandărilor și nu a ultimatumurilor.

În relație cu partenerii occidentali relațiile par să se amelioreze treptat. Un aspect cheie tine de reluarea negocierilor cu FMI. Aceste discuții sânt extreme de importante întrucât de negocierile cu FMI depinde și reluarea finanțărilor din partea altor parteneri externi, în special a Comisiei Europene, BERD, BEI și României. Prima vizită a experților FMI a avut loc la sfârșitul lunii februarie. După o nouă rundă de întrevederi între oficialii moldoveni și experții FMI ce au avut loc la sfârșitul lunii mai, Guvernul Moldovei așteaptă sosirea la Chișinău în luna iunie a unei noi misiuni care va avea mandatul de a iniția negocierile pentru semnarea unui Acord de țară.

Totuși, activitatea guvernului Pavel Filip se desfășoară în continuare într-o zonă de seismicitate geopolitică ridicată care-și lasă amprenta pe eficiența guvernării. În pofida intenției liderilor politici de la Chișinău ca Moldova să nu fie un teren de confruntări geopolitice, ci dimpotrivă, să poată deveni o platformă de cooperare relațiile guvernării cu partenerii străini rămân deseori un joc cu sumă nulă.

Vizitele demnitarilor moldoveni la București, Bruxelles, Washington dar și Moscova urmăresc reducerea gradului de confruntare și menținerea unei poziții echilibrate în raport cu partenerii străini. Această politică a moderației și a balansării riscurilor a fost menținută în limite acceptabile fapt demonstrat și de expoziția tehnicii militare americane care a fost desfășurată pe 8 mai 2016, luând în calcul interesele adepților sărbătoririi zilei de 9 mai fără prezența unor trupe NATO în centrul Chișinăului.

Despre Autor:

Corneliu Ciurea (n. 12 noiembrie 1972, Chișinău) este un politolog și comentator politic din Republica Moldova. A absolvit Academia de Studii Economice din Moldova apoi Școala Națională de Studii Politice și Administrative din București. A fost unul dintre vicepreședinții Partidului Social-Liberal din momentul lansării acestei formațiuni la 9 mai 2001 și până la fuziunea sa cu Partidul Democrat din Moldova, la 10 februarie 2008. Între 2006 și 2009 a fost directorul săptămânalului „Democrația”, iar din 2009 până în 2016 a activat ca expert politic la Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul” din Chișinău. Analizează evenimentele politice din RM pentru diverse instituții precum European Council of Foreign Relations sau Russian International Affairs Council

Asociația pentru Politica Externă (APE) este o organizație non-guvernamentală activitatea căreia este dedicată susținerii procesului de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană, promovării reformelor democratice și a soluționării politice a problemei transnistrene în contextual integrării europene a țării.

Asociația pentru Politica Externă (APE)
Str. Sciusev, 64, Chișinău, MD-2012
Republica Moldova
Tel.: +373 22 22.44.30; +373 22 21.09.86
Fax: +373 22 21.09.86
E-mail: office@ape.md
www.ape.md
www.europa.md

*Această publicație a fost realizată în cadrul proiectului APE "Moldova reality check", realizat cu suportul Black Sea Trust for Regional Cooperation, German Marshall Fund of the United States. Opiniile exprimate aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al Black Sea Trust for Regional Cooperation, German Marshall Fund of the United States.